

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ МОВ І ЛІТЕРАТУР НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У ПІДРУЧНИКУ «РОСІЙСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА» ДЛЯ 10–11 КЛАСІВ

Фідкевич О. Л., канд. філ. наук.

Інтеграція — це створення нового цілого на основі взаємопроникнення елементів, які мають генетичну спорідненість, це якісно інший спосіб структурування, презентації та засвоєння програмового змісту, що уможливорює системний виклад знань у нових органічних взаємозв'язках і має значний вплив на розвиток особистості. У світі цих ідей мовно-літературна інтеграція є природною та логічною.

Співробітники відділу навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України розробили програму й експериментальні матеріали для підручника «Російська мова і література (інтегрований курс), 10–11 класи».

Концептуальна ідея дослідження полягає в тому, що інтеграція мови та літератури, яка передбачає їх взаємодію, основною метою якої є формування загальних для філологічної галузі ключових компетентностей, дасть змогу створити в учнів цілісне уявлення про світ, нові умови діяльності учнів, надасть можливості для їх самовираження, творчості, активізує розумову діяльність учнів, оптимізує навчальний процес.

За характером спільного в змісті підручника виділяються такі види мовно-літературної інтеграції: понятійно-термінологічна, комунікативно-мовленнева та навчально-дидактична.

Основним **методологічним принципом** програми та підручника є його **комунікативна практична** спрямованість. Формування комунікативної компетентності засобами цих експериментальних матеріалів передбачає вдосконалення володіння всіма видами мовленнєвої діяльності, цілеспрямоване формування культури усного та писемного мовлення, умінь використовувати мовні засоби в залежності від функціонального різновиду мови, готовність до співпраці й ефективної комунікативної взаємодії в різних ситуаціях, що відповідають досвіду, інтересам і психолого-віковим особливостям учнів старшої школи; розвиток умінь будувати свою промову відповідно до конкретної мовної ситуації, визначати мету спілкування, враховувати тип і наміри адресата мовлення, вибирати ефективні моделі спілкування, оцінювати власне мовлення та бути готовим до його осмисленої корекції.

Зміст навчання реалізується за допомогою мовленнєвої, мовної, соціокультурної та діяльнісної (стратегічної) ліній, які інтегруються в цьому курсі з літературною лінією. У сукупності вони формують комунікативну компетенцію особистості.

Пріоритетним видом роботи в контексті інтегрованого курсу російської мови та літератури є комплексний філологічний аналіз текстів, який передбачає, як аналіз ідейно-образного, морального змісту, композиції, характеристики персонажів, осмислення образу автора, так і його художньої форми, індивідуального стилю письменника, мовних засобів його вираження.

Такий підхід принципово важливий з боку повноцінного сприйняття художнього твору і водночас більш глибокого розуміння ролі мовних засобів у художньому творі.

Аналіз літературних текстів, систематичний розгляд їх зображально-виражальних засобів, поєднується з роботою зі збагачення, вдосконалення мовлення учнів і передбачає обговорення прослуханого / прочитаного під час діалогів і складання монологічних висловлювань учнів, підготовки розгорнутих відповідей, есе. У програмі виділяються й окремі години для читання й обговорення літературних творів, які представлені в матеріалах підручника.

Матеріали нового мовно-літературного курсу потребують подальшого експериментального дослідження з метою їх удосконалення.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМПОНЕНТ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ МОВИ ІВРИТ У ЛІЦЕЇ

Бакуліна Н. В., канд. пед. наук

Обізнаність і здатність до самовираження в сфері культури нині є однією з ключових компетентностей в освіті, зокрема в навчанні мови іврит у ліцеї.

І це не випадково, адже саме *культура є змістом освіти* та має бути спрямована на учня, слугувати його становленню та розвитку як індивідуальності. Більше того, *цінності та культура* є першорядними поняттями з десяти основних понять тезаріусу філософських засад освіти поряд із духовністю та моральністю, творчістю та розвитком, свободою та відповідальністю, спілкуванням і самовизначенням. Їх реалізація відбувається лише в тісному неперервному взаємозв'язку з *мовою*: присвоєння фактів культури — у процесі використання мови (всіх видів мовленнєвої діяльності як засобів спілкування) й оволодіння мовою — на основі присвоєння фактів культури.

Тому *одним із провідних завдань навчання мови іврит у ліцеї* є формування в учнів уявлень про існування різних картин світу, їх взаємодію та співіснування через причетність до достовірних і достатніх знань про єврейську культуру, традицію, історію, літературу, мистецтво, релігію, пізнання яких через оволодіння мовою іврит сприятиме як глибокому культурному усвідомленню власної національної ідентичності, так і розумінню інших мов і культур, людей з іншими поглядами.